

XXXII. Öveges József Kárpát-medencei Fizikaverseny

2021/2022. TANÉV

A III. forduló feladatainak megfelelően bővített tematika

Fizikai mennyiségek

Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet, sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, sűrűség, átlagsűrűség, lendület, erő, energia, munka, hőmennyiség, teljesítmény, hatásfok, nyomás, olvadáspont, fagyáspont, forráspont, olvadáshő, fagyáshő, töltés, feszültség, áramerősség, ellenállás fogalma, jele, SI mértékegységei, mértékegységek jele, mértékegységek átváltása

Skalár- és vektormennyiség fogalma

Mérési adatok táblázatos és grafikus ábrázolása, mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon)

Mozgások leírása

Testek mozgásának jellemzése

Pálya, út, idő, elmozdulás

A mozgások viszonylagossága

Egyenletes mozgás:

Az egyenes vonalú egyenletes mozgás értelmezése

Út, idő, sebesség meghatározása számolással

Út-idő grafikonon a sebesség értelmezése

A sebesség, mint vektormennyiség

Változó mozgás:

Átlagsebesség, pillanatnyi sebesség. Az átlagsebesség meghatározása az út és idő hányadosaként

A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten

Az egyenletes körmozgás és jellemzői, fordulatszám, keringési idő

Az egyenletesen változó mozgás

Mozgások grafikus ábrázolása

A lendület kiszámítása a sebesség és a tömeg szorzataként

A dinamika alapjai:

Newton-törvények

A sűrűség meghatározása tömegből és térfogatból.

Erőfajták, az erő mérése

Az erő forgató hatása, a forgatónyomaték

A testek egyensúlyának vizsgálata, az egyensúly dinamikai feltétele

Az egyszerű gépek típusai, működési elvük

Energia-Hőtan

Energiafajták és egymásba alakulásuk

Az energia-megmaradás törvénye

Munka-energia ekvivalencia

Energia-megmaradás az egyszerű gépek működése közben

A munka kiszámítása

A fajhő és az égéshő kvalitatív értelmezése

A termikus egyensúly

Halmazállapotok. Halmazállapot-változások. A víz különleges viselkedése

Hőtágulás és gyakorlati szerepe

Hőátadási módok. Hővezetés, hőáramlás, hősugárzás

Nyomás

A nyomással kapcsolatos jelenségek, ismeretek

A nyomás kiszámítása az erő és a felület hányadosaként

A hidrosztatikai nyomás, függése a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől

Nyomás gázokban, az aerosztatikai nyomás

Pascal törvénye

A felhajtóerő, Arkhimédész törvénye

Közlekedőedények, kapillaritás

Arkhimédész törvényére vonatkozó számolások, sűrűség meghatározása Arkhimédész módszerével

Folyadékba helyezett test egyensúlya. Úszás, lebegés, elmerülés

Nyomáskülönbségen alapuló eszközök működése

Elektromosság, mágnesesség

Mágneses alapjelenségek, mágneses kölcsönhatás, Földmágnesség

Elektromos alapjelenségek, elektromos kölcsönhatás, elektrosztatika

Vezetők és szigetelők

Egyszerű áramkörök, fogyasztók soros-és párhuzamos kapcsolása

Feszültség és áramerősség

Ohm törvénye

Az ellenállás, mint a feszültség és az áramerősség hányadosa

Mérések és számítások végzése áramkörökben

Az elektromágnes és gyakorlati alkalmazásai. Elektromotorok

Az elektromos munka és teljesítmény. Elektromos munka számolása a feszültség, az áramerősség és az idő szorzataként

Az elektromos áram hatása

Az elektromágneses indukció. Váltakozó áram

A transzformátor

Elektromos energia termelése. Erőművek

Az elektromos energia szállítása (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók)

A háztartásban található elektromos fogyasztók adatainak értelmezése

Fénytan

A fény egyenes vonalú terjedése. Árnyékjelenség. A fénysebesség

A fény visszaverődése. Sugármenet szerkesztése tükrös visszaverődés esetén

Teljes visszaverődés

A fény törése. Sugármenet rajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma)

Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között

A síktükör, a homorú, a domború tükör, a homorú és domború lencse képalkotása

Az emberi szem képalkotása. A leggyakoribb látáshibák és javításuk

A fehér fény összetett fény. Színkeverés

A szivárvány keletkezése

A tárgyak színe

Hangtan

A hang keletkezése és terjedése. Hangforrások

Hangsebesség, hangerősség, hangmagasság

A hallás fizikai alapjai

A hang terjedési sebességének összehasonlítása szilárd testekben, folyadékokban és gázokban

Az ultrahang és szerepe az élővilágban

Emlékeztetőül idézet a kiírásból:

A verseny témája, ismeretanyaga, felkészüléshez felhasználható irodalom:

A verseny tematikája a magyarországi fizika kerettantervekre épül (7. és 8. évfolyam), a részletes tematika megtalálható a verseny honlapján a **TEMATIKA** menüpont alatt.

A versenyre való felkészüléshez felhasználható bármely Magyarországon forgalomban levő fizika tankönyv és ismeretterjesztő könyv.

A fizikatörténeti feladat témája:

Bay Zoltán élete, munkássága (2022-ben lesz halálának 30. évfordulója), a döntőben kiegészül még Öveges József élete és munkássága ismeretével.

A felkészüléshez javasolt irodalom:

Megtalálható a verseny honlapján az **IRODALOM** menüpont alatt.

A korábbi évek versenyeinek kiadványai megrendelhetők a titkárságon.

A rendezők nevében:

Lévainé Kovács Róza
elnök
ELFT Általános Iskolai Szakcsoport